



## Разпространение на Африканска чума по свинете в България през 2025 г. и оценка на риска за 2026 г.

(актуализация на научно становище на ЦОРХВ от 08.08.2025 г.)

### РЕЗЮМЕ

Настоящата оценка анализира риска от разпространение на Африканска чума по свинете (АЧС) в България през 2025 г. в контекста на актуалната епидемична ситуация в Европа и световен мащаб. Данните показват, че заболяването продължава да циркулира устойчиво в популацията на дивите свине в редица европейски държави, като се наблюдава разширяване на географския обхват и поява на нови огнища, включително в държави без предходна активност.

През 2025 г. в България не са регистрирани огнища при домашни свине, което представлява положителна тенденция. Въпреки това, при дивите свине се наблюдава запазване на значителен брой положителни случаи, съчетано с нарастване на популацията, което създава условия за поддържане на вируса в околната среда.

Основните рискови фактори за страната включват:

- трансграничен натиск от съседни държави, особено Румъния;
- нарастваща плътност на популацията на дивите свине;
- антропогенен фактор като основен механизъм за дългосрочно разпространение;
- наличие на стопанства тип „задан двор“ с по-ниско ниво на биосигурност.

Общата оценка определя риска от проникване на вируса на АЧС в популацията на домашните свине в България като **ниско към средно ниво**, при наличие на локално повишен риск в определени региони.

Поддържането на постигнатия контрол изисква продължаване и засилване на мерките за биосигурност, ефективен надзор върху популацията на дивите свине и ограничаване на човешкия фактор като ефективен механизъм за пренос на вируса.

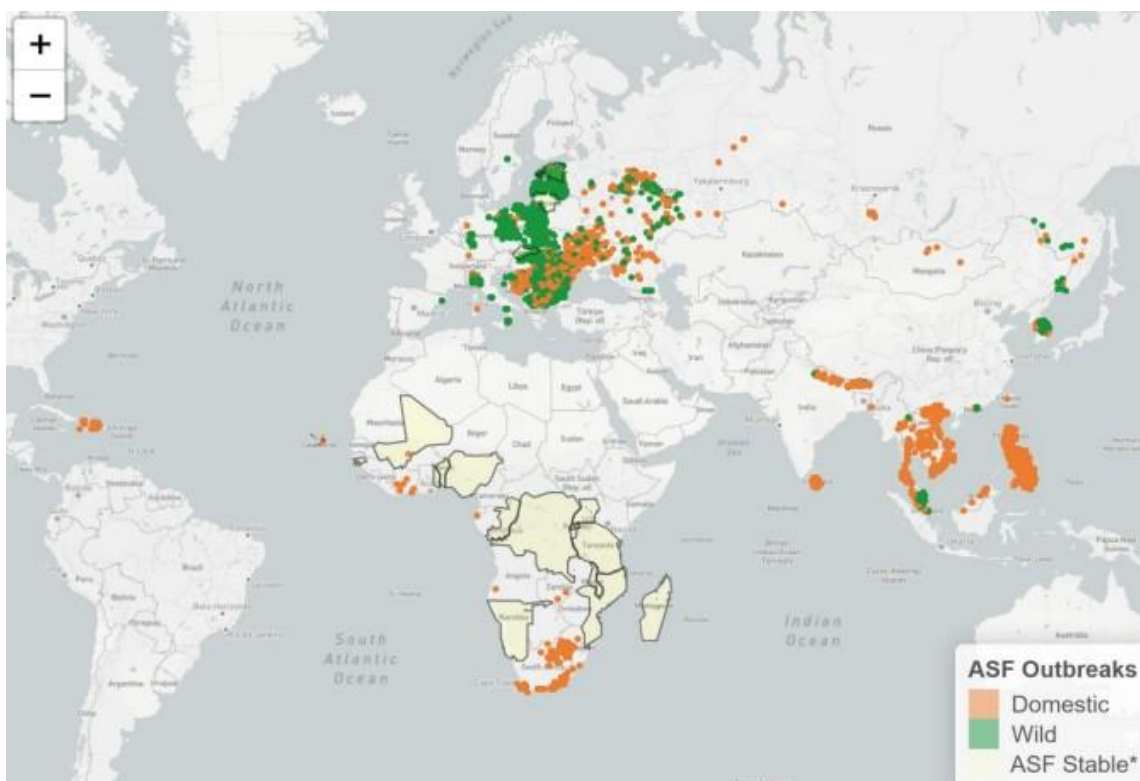
### I. Въведение

След проникването на вируса на Африканска чума по свинете (съкр. ASF) от генотип II в Грузия през 2007 г., заболяването се разпространи широко в Европа, Азия, Северна и Южна Америка, като дивите свине са основният резервоар и двигател на устойчивостта на вируса в Европа. Случаите на ASF при дивите свине достигнаха пик в началото на 2025 г. в цяла Европа, превишавайки броя на случаите от 2023 г. и 2024 г. Броят на огнищата на ASF при домашните свине остава относително постоянен, като поддържа нива, подобни на наблюдаваните през 2024 г., и е намалял в сравнение с броя на огнищата, наблюдавани през лятото на 2023 г. В последните години се наблюдава тенденция всяка година да има поне по една новозасегната европейска държава: през 2022 г. – Северна Македония и Италия; 2023 г. – Хърватия, Босна и Херцеговина, Швеция и Косово; 2024 г. – Черна гора и Албания; 2025 г. – Испания.

До 2025 г. е докладвано за наличие на вируса на ASF в 25 европейски държави и територии, в това число в държави-членки на ЕС, така и в държави извън ЕС. Общия брой на случаите и огнищата при диви и домашни свине в Европа е 12 211, броят на огнищата е приблизително 5% от общия брой. По-голяма част от констатираните случаи и огнища са констатирани в ЕС, съответно 98% и 62%.

Въпреки широкото и трайно разпространение на вируса на ASF в Европа, пълното ликвидиране на заболяването е постигнато само в малък брой европейски държави. Към днешна дата само Белгия и Швеция са успели да изкоренят вируса от цялата си територия, след откриването на случаи при диви свине чрез прилагането на интензивни и постоянни мерки за контрол. В останалите засегнати държави вирусът на ASF генотип II продължава да циркулира активно и през 2025 г., главно в дивата природа, което поддържа постоянен риск от проникването в свинеферми и затруднява ликвидирането на болестта в континентален мащаб.

С изключение на африканския континент, където ASF е ендемична, болестта е засегнала 52 територии в световен мащаб, от които 24 са в Азия и 25 в Европа, което подчертава мащаба и сложността на настоящия глобален епидемиологичен сценарий (карта 1).



**Карта 1:** Разпространение на генотип II на вируса на ASF в световен мащаб (WAHIS)

Специфичната комбинация от генетични варианти, открити във всеки един засегнат регион, определя характерен генетичен „знак“ за всеки вирус. Въз основа на това са определени 28 генетични подгрупи за генотип II, който понастоящем се разпространява в Европа ([Gallardo et al., 2023, 2025](#); [Giammaroli et al., 2024](#)). В тази класификационна система всяка генетична подгрупа се характеризира със специфична комбинация от варианти в анализирания шест региона. По този начин генетичната подгрупа 1 съответства на базовия профил на генотип II, определен от наличието на вариант 1 във всички региони, включени в обща схема, и е пряко свързан с референтния щам от Грузия 2007/1 и разширяването му в Кавказ и Русия. Генетична подгрупа 3 е консолидирана като преобладаваща подгрупа в ЕС, с широко географско разпространение, обхващащо балтийските държави, Централна и Западна Европа, докато генетична подгрупа 19 се очертава като втората най-често срещана, с характерен модел на разпространение, съсредоточен в Югоизточна и Централна Европа.

В допълнение към тези подгрупи на генотип II, са включени други малки подгрупи с ограничено географско и времево разпределение. Тази класификация има строго епидемиологична цел, която е проследимост и анализ на начините на разпространение на вируса. Когато няколко генетични подгрупи съществуват едновременно в една и съща страна или регион, е възможно установяването на връзка между привидно независими огнища и разграничаване между локални процеси на разпространение и нови случаи на проникване на вируса. Геномните данни са от съществено значение за характеризирането на вируса и определянето на неговия генетичен „знак“, но те сами по себе си не са достатъчни, за да се определи произходът на огнището, поради което е необходимо анализът да бъде допълнен с епидемиологично проучване за възможните пътища на проникване.

Въпреки това, когато вирусът продължава да циркулира непрекъснато на дадена територия, както се случва в различни европейски държави, се наблюдава съвместно съществуване на щамове с различна вирулентност, включително умерено вирулентни и атенюирани щамове, свързани със субакутни и хронични форми на заболяването. Тези клинични форми имат по-дълги инкубационни периоди, обикновено от 5 до 15 дни или повече, по-бавна клинична еволюция и променлива смъртност, която може да бъде между 30 – 70% в субакутни форми и по-малко от 30% при хронични инфекции. В тези случаи животните могат да оцелеят в продължение на седмици или месеци, което благоприятства устойчивостта на вируса ([Gallardo et al., 2018, 2021](#)), което прави трудно предсказуемо заболяването.

Едновременната циркулация на вируси от генотип II с различна вирулентност е широко документирана в Европа. По-специално, в Естония са описани умерено вирулентни щамове, а в Латвия – атенюирани вируси в хемосорбенти, способни да предизвикват леки или субклинични инфекции с продължителна вирусна персистенция. Тези констатации потвърждават, че **от проникването на вируса на ASF в Европа, заболяването не се ограничава до остри клинични форми, а се е превърнало в сложни епидемиологични случаи със съвместно разпространение на множество вирусни варианти** ([Gallardo et al., 2018, 2019, 2021](#); [Nurmoja et al., 2017](#)). Този широк спектър от клинични прояви има преки последици при предаването на вируса – за вирулентността и продължителността на инфекциозния период, както и за интензивността и пътищата на вирусната екскреция. Докато острите инфекции, свързани със силно вирулентни щамове, се характеризират с интензивна виремия и висока екскреция на вируса за кратък период от време, субакутните, хроничните или субклиничните форми могат да благоприятстват персистирането на вируса на ASF при заразени животни и тихото му разпространение в засегнатите популации ([Comité científico para el asesoramiento en relación con el brote de peste porcina africana, Spain, 2025](#)).

Счита се, че човешката дейност и взаимодействието с дивата природа в крайградска среда е критичен елемент за проникването на вируса, особено в местата с висока плътност на диви свине.

### **Методология на оценката на риска**

Оценката на риска е извършена чрез качествен подход, базиран на принципите на международно приетите методологии на EFSA и WOAH. Анализът включва оценка на вероятността от проникване, разпространение и устойчивост на вируса на АЧС, както и потенциалните последици за сектора на свиневъдството.

При оценката са използвани данни от:

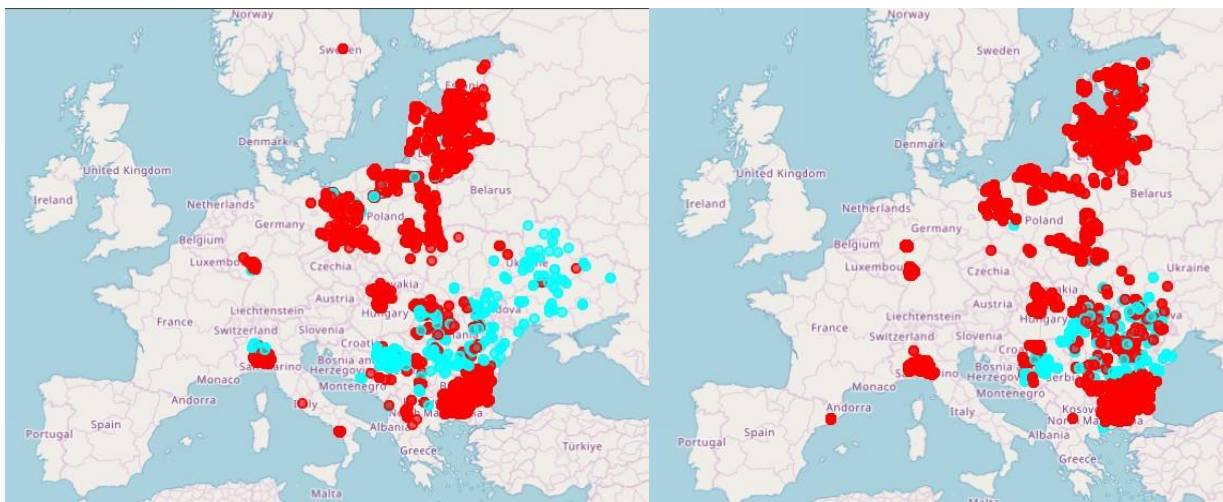
- системата ADIS;
- системата WAHIS;
- национални статистически и административни източници;
- публикувана научна литература.

Нивото на риска е определено качествено (ниско, средно, високо) въз основа на експертна преценка и съвкупен анализ на наличните данни.

## II. Разпространение на вируса на ASF

### 1. Разпространение на вируса на ASF през 2025 г. в Европа при диви и домашни свине

Броят на случаите и огнищата на ASF в Европа през 2025 г. е с приблизително 38% по-висок от констатираните през 2024 г. (карта 2).



**Карта 2:** Огнища и случаи при домашни и диви свине в Европа през 2024 (вляво) и 2025 г. (вдясно) (данни ADIS). В червено са отбелязани случаите при диви свине, а в синьо огнищата при домашни свине

#### Босна и Херцеговина

Огнищата при домашните свине са намалели значително след първите доклади през 2023 г., когато в ADIS са докладвани 1 508 огнища, в сравнение със само 36 през 2024 г. и 52 през 2025 г. Броят на случаите при диви свине за трите години е съответно: 2023 г. – 22; 2024 г. – 45 и 2025 г. – 27.

#### Германия

Засегнатите области от вируса на ASF в Германия са шест: Северен Рейн Вестфалия, Бранденбург, Хесен, Баден-Вюртенберг, Райнланд Пфилц и Саксония. Броят на случаите на ASF при диви свине продължава да расте в Северен Рейн-Вестфалия след първото откриване на 16 юни 2025 г. До 7 ноември 2025 г. са изследвани 18 112 проби от района. Те включват отстреляни диви свине, открити мъртви, застреляни (с клинични признаци), или докладвани от инциденти с автомобилни катастрофи. От тях 231 са положителни с PCR, а 2 са положителни с тестове за антитела. Установено е, че щамата в Северен Рейн-Вестфалия е най-близък до този, който циркулира в Калабрия, Италия. Това показва ново проникване на вируса на ASF в Германия, въпреки че все още не е ясно как вирусът е проникнал в новата област. Тъй като единичният случай на ASF в Саксония е от януари 2025 г., областта вече попада в ограничителна зона I (считано от 18 декември 2025 г.).

#### Гърция

През 2025 г., Гърция е съобщила за 77 случаи при диви свине. Те са локализирани в северната част на страната на две места: в гр. Драма – в непосредствена близост до българската граница и второто място е в близост до албанската и северномакедонската граници.

#### Естония

През 2025 г. е съобщено за 11 огнища при домашни свине. Случаите при диви свине са 259 (в това число случаи и на о-в Сааремаа), а през 2024 г. са били 36. За периода 2020 – 2025

г., през 2025 г. е отчетен най-висок процент положителни проби при диви свине – 2.33. През топлите месеци – от юни до септември, вирусът на ASF е бил най-активен.

### **Италия**

Засегнатите области в Италия са: Емилия Романя, Лигурия, Ломбардия, Пиемонте, Тоскана и Калабрия. След последната оценка на ЦОРХВ от август 2025 г., в Калабрия не е съобщавано за нови случаи на ASF при диви свине (т.е. след 16 май 2025 г.). Въз основа на разлагането на трупа е изчислено, че животното е умряло 6 – 9 месеца преди откриването му. Като се има предвид времето, през което не са открити нови случаи, Италия предлага Калабрия да стане зона, свободна от ASF. Понастоящем в Южна Италия няма ограничения, но по магистралите и по протежение на 136 km от железопътната линия Viareggio в Тоскана се изгражда ограда, която да предотврати движението на диви свине.

### **Испания**

Испания съобщи за първите случаи на ASF при диви свине от 1994 г. насам на 28 ноември 2025 г. Страната вече е съобщила за 11 случая, засягащи между едно и девет животни. Всички случаи са докладвани в област Каталуния. На 19 декември 2025 г., Министерство на земеделието, рибарството и фуражите в Испания съобщи за нов случай на дива свиня, намираща се на приблизително 5 km южно от предишните случаи. Това наложи разширяването на първоначалната 20-километрова засегната зона. Това означава, че в зоната попадат две допълнителни свинеферми, с което общият брой на търговските обекти в района достига 57. С цел контрол на разпространението на болестта и да не допуска проникването ѝ сред домашните свине, испанските ветеринарни власти извършват активно откриване на трупове на диви свине в заразената зона, като за целта се използват кучета и дронове. Подземни проходи, като пешеходни тунели на метрото, извън зоната, която дивите свине може да използват, са блокирани. Около свинефермите се използват репеленти с неприятна за свинете миризма, за да се предотврати приближаването на диви свине. Има информационни кампании, които са насочени към различни групи, напр. превозвачи на живи животни или фермери на домашни свине и малки свинеферми.

Ветеринарните екипи на ЕС за спешна помощ (EUVET) (епидемиолози и лабораторни експерти) извършиха проучвания на място, в началото и средата на декември 2025 г. Те установиха, че случаите вероятно са започнали да се появяват в Испания през октомври 2025 г., което означава, че епидемията вероятно е в началната си фаза. Това означава, че е вероятно да се появят допълнителни положителни случаи през следващите седмици и не може да се изключи по-нататъшно разширяване на заразената зона.

Второто посещение на ветеринарните екипи е свързано с проучване на Изследователския център за здравеопазване на животните (Centre de Recerca en Sanitat Animal (CReSA)), поради опасения, че е възможно вирусът да е бил освободен от тази лаборатория. В началото на февруари 2026 г. е потвърдено, че вирусът на ASF, който засегна популацията на дивите свине в Испания не е в резултат на лабораторията в изследователския институт, тъй като там често се провеждат фундаментални изследвания за ASF и тя се намира точно в центъра на заразената зона.

Като вероятни пътища за проникване на вируса на ASF се посочват 3 причини:

- пренос на вируса от активни огнища в Европа (малко вероятно, тъй като няма генетично сходство с най-близките инфекции другаде в Европа);
- умишлено заразяване и проникване на вируса от голямо разстояние поради човешка дейност (малко вероятна хипотеза, тъй като испанският щам не съответства на никой от известните щамове); и
- пренос на вируса по случайност чрез човешка дейност (в доклада се посочва възможността човек да е внесъл заражено месо в района).

Генетичните изследвания потвърждават, че се касае за генотип II на вируса на ASF, който е широко разпространен в цяла Европа. **При изолатите от пробите от Испания е идентифицирана нова нуклеотидна промяна в последователността, което я прави нова подгрупа на генотип II** (замяна на G с A на позиция 22). Тези генетични разлики означават, че не е възможно да се установи произходът на щама. Последователността на 5 от анализирания региони е идентична с генетична група 1: Грузия (2007), Армения (2007, 2008), Азербайджан (2008), Русия (2009, 2012) и Полша (2022).

По време на надзора са установени диви свине с антитела срещу вируса, което предполага, че някои животни са оцелели след инфектирането с вируса на ASF. Увеличаването на инфекцията сред дивите свине води до по-високо вирусно натоварване в околната среда, като по този начин се увеличава рискът от разпространение в популацията на домашните свине.

Понастоящем Испания е третият по големина производител в света на свинско месо, след Китай и САЩ и първа в ЕС с годишно производство от почти 5 милиона тона свинско месо (данни за 2024 г.), и втора по износ на свинско месо след САЩ. Общият брой на фермите, отглеждащи свине, регистрирани към 1 януари 2026 г. е 44 156 (34 565 283 животни), в този брой не са включени фермите, отглеждащи свине за собствена консумация ([Comité científico para el asesoramiento en relación con el brote de peste porcina africana, Spain, 2025](#)).

### Латвия

През 2025 г., в Латвия е отчетен рекорден брой случаи при диви свине – 1 287. След 2020 г. се наблюдава повишен брой на случаите при дивите свине, както и в броя на съобщените огнища при домашните свине. През 2025 г. е съобщено за 12 огнища при домашни свине, като едно от огнищата е засегнало голяма свинеферма, в която са отглеждани над 20 000 свине. Случаите и огнищата са почти на цялата територия на страната – силно наситени в западната част и по-слабо в източната.

### Литва

Както в Латвия, така и в Литва се наблюдава плавно повишаване на случаите и огнищата на ASF, като през 2025 г. са докладвани 785 случаи при диви свине и 9 огнища при домашни свине. Те са разпръснати из цялата страна.

### Молдова

През 2025 г., Молдова е съобщила за 26 случаи при диви свине и 52 огнища при домашни свине. Възникналите огнища са засегнали предимно малки ферми, но има засегнати и две големи свинеферми, отглеждащи над 50 000 животни. Констатираните огнища са на цялата територия на страната. В сравнение с 2024 г. огнищата и случаите са се повишили.

### Полша

Полша продължава да съобщава за нови случаи и огнища при диви и домашни свине. Броят на обявените случаи при диви свине през 2025 г. е по-висок с приблизително 66%, спрямо 2024 г. Обявените огнища при домашни свине през 2025 г. е намалел с около 40% спрямо огнищата през 2024 г. През ноември в свободната зона в област Лодзко е открит случай на ASF при дива свиня. Трупът е намерен в река Luciaża, като има следи по него от клане. Претърсванията са установили най-малко осем други положителни диви свине в района. Понастоящем районът е определен като заразна зона.

### Румъния

Цялата територия на Румъния остава под ограничителна зона III. Обявените в ADIS огнища и случаи на ASF през 2025 г. са повече в сравнение с тези от 2024 г., съответно 477 огнища през 2025 г. спрямо 215 през 2024 г., и случаи при диви свине през 2025 г. – 284, спрямо 186 случаи през 2024 г. От обявените огнища – 477, само 14 са възникнали в индустриални

ферми с различен брой отглеждани свине, останалите 463 са възникнали в стопанства тип „задан двор“. Един от случаите е в непосредствена близост до България, срещу езерото Сребърна. Най-близките огнища при домашни свине са в близост до българските градове Никопол и Свищов.

### **Северна Македония**

През 2025 г. е съобщено за 17 случаи при диви свине и 1 огнище при домашни свине, в близост до Охрид. За сравнение, през 2024 г. случаите са били 70, а огнищата – 9.

### **Словакия**

През 2025 г. е обявено само едно огнище при домашни свине в индустриална свинеферма, отглеждаща над 18 000 свине за угояване. Случаите при дивите свине са 197, което е увеличение спрямо 2024 г., когато са обявени 153 случая.

### **Сърбия**

След пика на огнищата и случаите през 2023 г., през следващите години се наблюдава плавен спад в броя на докладваните огнища и случаи, като през 2025 г. са отчетени 239 огнища при домашни свине и 69 случая при диви свине. Огнищата са предимно по западните граници с Хърватия и Босна и Херцеговина.

### **Унгария**

Продължават да съществуват три клъстера на случаите при диви свине: единият е на север от Будапеща, другият – в Salgótarján, а последният – около Дебрецен. През ноември 2025 г. беше потвърден вирусът на ASF в нова област, включваща четири случая на дива свиня в Вагануа в южната част на страната, близо до границата с Хърватия. През декември, Унгария извърши пълна депопулация на дивите свине в рамките на 10-километрова зона по границата с Хърватия. В Унгария все още продължава да няма огнища на ASF при домашни свине.

### **Украйна**

През 2025 г. огнищата при домашни свине са намалели значително – 19, в сравнение със 71 през 2024 г. При дивите свине броят на случаите през 2025 г. се е увеличил на 34, в сравнение с 15 през 2024 г.

### **Чехия**

Чехия не е съобщавала за наличието на огнища на ASF при домашни свине, откакто в края на 2022 г. вирусът на ASF отново се появи в популацията на дивите свине. През 2023 г. е съобщено за 56 случаи при диви свине, през 2024 г. за 27 случая. През 2025 г. е имало само един положителен случай, като е установено че се касае за дива свиня, открита мъртва, която е умряла през август 2024 г. По дейности извършени от активния надзор, през 2025 г. са изследвани 1 905 проби от диви свине (от лов), като всички проби са с отрицателни резултати за вируса на ASF. Предвид липсата на положителни случаи в продължение на повече от година, Чехия предлага да промени статута на ограничителна зона II към ограничителна зона I и да прехвърли ограничителна зона I на зона, свободна от ASF.

### **Хърватия**

Общият брой на огнищата през 2025 г. (53 огнища) е намалял в сравнение с 1 124-те огнища, докладвани през 2023 г. Броят на случаите при диви свине се е увеличил значително: през 2025 г. е съобщено за 255 случая; през 2024 г. за 41 и през 2023 г. за 11 случая. Огнищата и случаите са по протежение на границата с Босна и Херцеговина и Сърбия.

В световен мащаб разпространението на вируса на ASF продължава да създава проблеми в сектор свиневъдство. Филипините съобщават, че след проведена през декември 2025 г. ваксинация в 12 полу-търговски свинеферми, 9 малки свинеферми и 1 държавна, броят

на заразените на т. нар. барангаи<sup>1</sup> значително е намалял ([Bureau of Animal Industry](#)). През 2025 г. са потвърдени общо 2 495 огнища във Виетнам с 1.23 милиона умъртвени прасета и 23 от 34 провинции/градове са потвърдили огнища на ASF.

## 2. Разпространение на вируса на ASF през 2025 г. в България при диви и домашни свине

### 2.1. Домашни свине

През 2025 г. не е съобщено за огнища на ASF при домашни свине, като това е първата година през която в България няма възникнали огнища, след проникването на вируса през 2018 г. На графика 1 може да се проследи кривата на възникналите огнища от 2018 г., когато за пръв път е потвърдено първото огнище на територията на обл. Варна в стопанство тип „заден двор“.

Видно е, че 2019 и 2020 г. са годините с най-голям брой възникнали огнища, като пикът е през 2019 г. (44 огнища).

За периода 2018 – 2025 г. са обявени 76 огнища, но те се оказват критични за засегнатата популацията на автохтонната порода свине Източнобалканска свиня. Към момента породата се намира в критично състояние, тъй като числеността ѝ е силно редуцирана, следствие на проникването на вируса на ASF. За останалата част от популацията на домашната свиня, вирусът не е оказал съществено влияние върху броя на свинете.

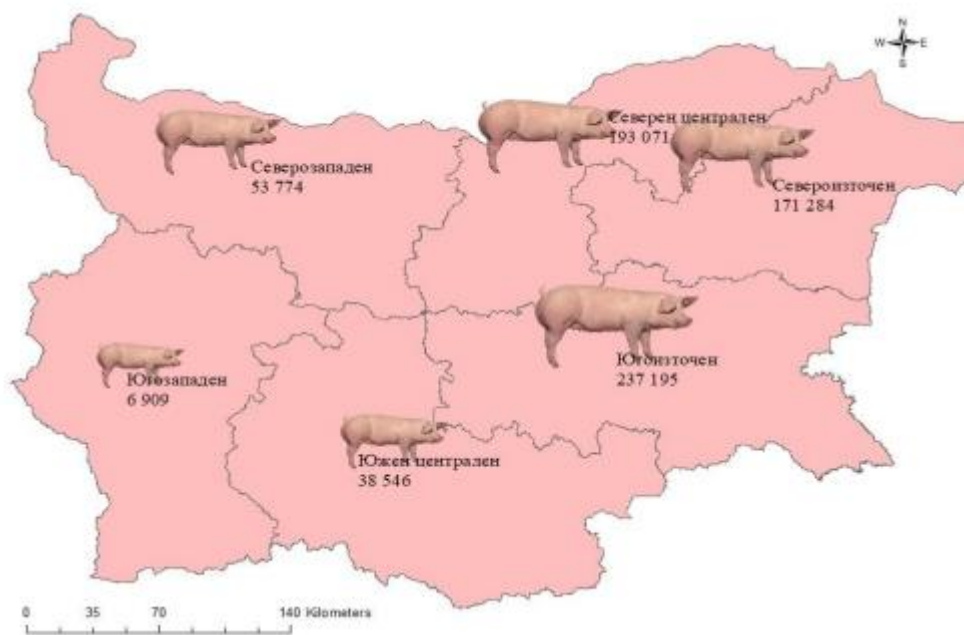
Общият брой на свинете, които се отглеждат на територията на България за 2023 и 2024 г. е по-висок, в сравнение с този през 2010 г., съответно 724 745 (2023 г.) и 700 779 (2024 г.) и 670 469 (2010 г.) (Аграрен доклад на МЗХ, 2010, 2024, 2025 г.). Но не така изглеждат статистическите данни относно броя на стопанствата, в които се отглеждат свине. По данни на аграрните доклади всяка година броят на стопанствата драстично намалява, като през 2024 г. се отчита голям спад спрямо 2023 г. – с 33.3% (Аграрен доклад, 2025). Още през 2018 г. започва да се наблюдава спад в броя на стопанствата, отглеждащи свине. Най-значително спада броят на стопанствата, отглеждащи от 3 до 9 броя свине – с 32.3%, както и на тези с брой от 10 до 49 животни – с 29.2%. Същевременно, броят на големите свинеферми с 200 и повече отглеждани женски свине за разплод се е увеличил с 12.5%, като в тях са концентрирани 90% от женските свине за разплод в страната (Аграрен доклад, 2019).

През 2024 г., около 86% от всички свине се отглеждат в три района на планиране в страната – Югоизточен (включва областите Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол) (33.8%), Северен централен (включва областите Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра) (27.6%) и Североизточен (включва областите Варна, Добрич, Търговище и Шумен) (24.4%). В същите райони е съсредоточен и най-голям брой от основните свине-майки, съответно 20.2%, 34.2% и 22.7%. Югозападния район заема най-малък дял от отглежданите свине (включва областите Благоевград, Кюстендил, Перник, Софийска, София) (1%) и свине-майки (2.5%) (карта 3).

<sup>1</sup> Най-малката административно-териториална единица във Филипините



**Графика 1:** Потвърдени огнища в системата ADIS при домашни свине за периода 2018 – 2025 г. на територията на Р България



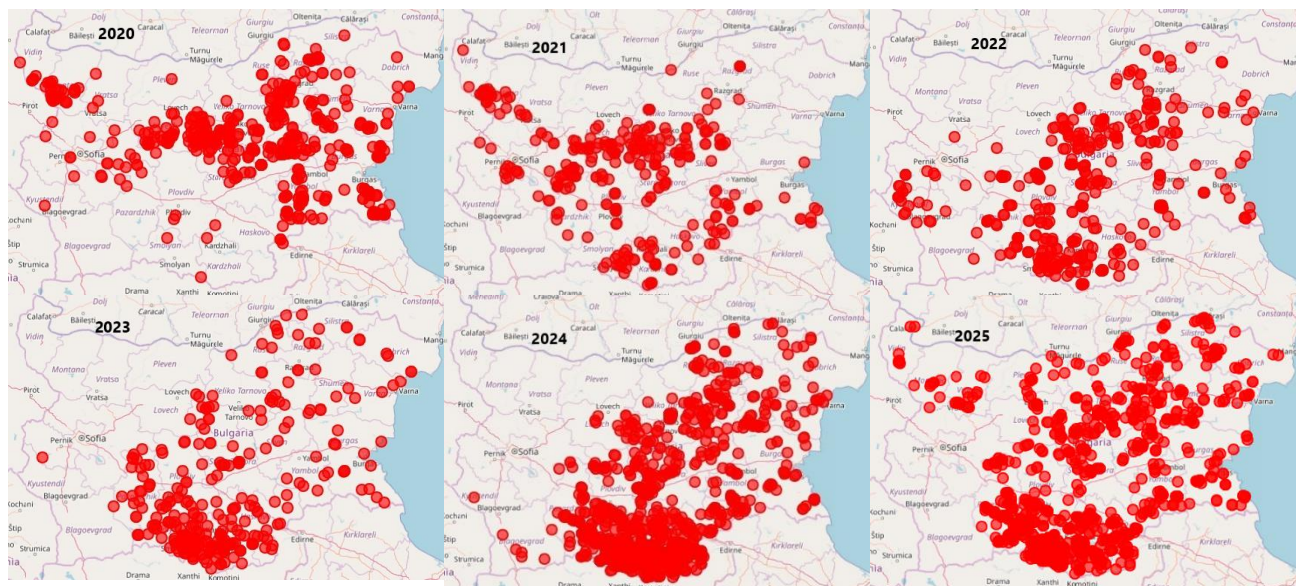
**Карта 3:** Разпределение на броя на свинете към 1-ви ноември 2024 г. по статистически райони (карта, [МЗХ](#))

## 2.2. Диви свине

През 2025 г. в системата ADIS са обявени 944 случая при диви свине, като броят вероятно е по-висок предвид официалните празници в края на календарната 2025 г. и е твърде възможно реалният брой да се доближава до този през 2024 г. – 1 068. На графика 2 и 3 се вижда, че през последните 2 години броят на обявените положителни случаи при диви свине е доста по-голям, в сравнение с предходните години.



**Графика 2:** Потвърдени случаи в системата ADIS при диви свине за периода 2018 – 2025 г. на територията на Р България



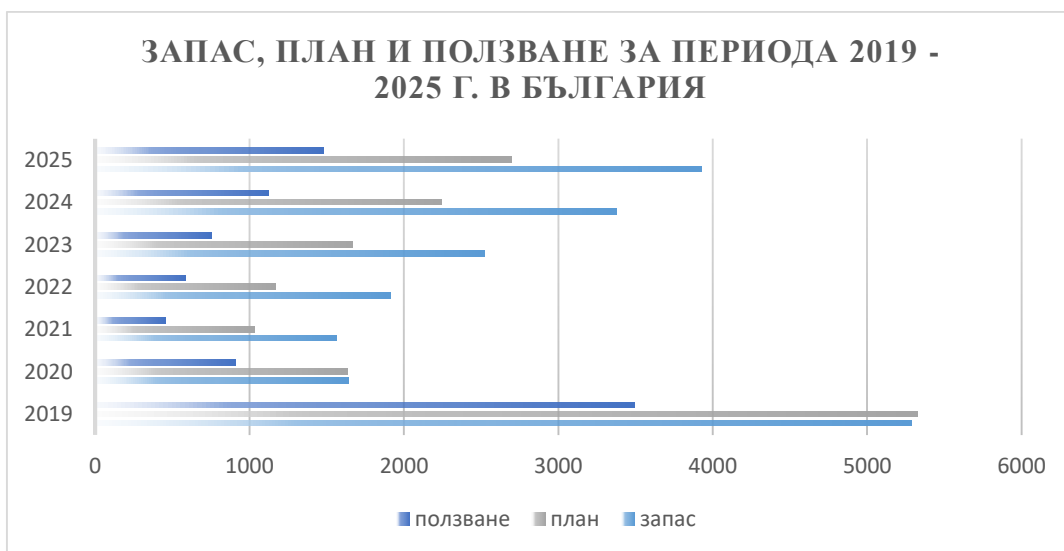
**Графика 3:** Картографско изображение на положителните случаи на ASF при диви свине в България за периода 2020 – 2025 г.

Най-високият брой положителни проби при диви свине е през ноември, декември и януари, което съвпада с груповия лов на дива свиня (от 1 октомври до втората неделя на месец януари) (графика 4). През останалите месеци от годината е разрешен групов лов в ловни дворове (от 1 октомври до края на февруари) и подборен лов (целогодишно).



**Графика 4:** Констатирани положителни случаи при диви свине в България през 2025 г. (данни ADIS)

През 2020 г. се наблюдава почти 50% спад в броя на популацията на дивите свине, в сравнение с 2019 г. Този спад, макар вече плавен продължава и през 2021 г. През следващите две години (2022 и 2023 г.) броят на популацията започва да расте и през 2024 г. рязко се увеличава, като тенденцията за повишаване на броя се запазва и през 2025 г. Ако продължи да нараства размерът на популацията на дивите свине има вероятност в близките години да достигне броят от 2019 г. (графика 5). В таблица 1 може да се проследи как нараства плътността на популацията на дивите свине. В Плана за контрол и предотвратяване разпространението на заболяването Африканска чума по свинете в Република България за периода 2024 – 2026 г.<sup>2</sup> е записано, че Изпълнителната агенция по горите отчита плътността и динамиката на популацията диви свине и техните модели на движение в зависимост от данните от таксация след края на всеки ловен сезон. На тази база определя необходимия отстрел с цел постигане на гъстота 0.3 – 0.5 бр. на 100 ха<sup>3</sup>.



**Графика 5:** Данни за запаса, плана и ползване на популацията на дивите свине в България за периода 2019 – 2025 г.

<sup>2</sup><https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/politiki-i-strategii/politiki-po-agrohranitelnata-veriga/afrikanska-chuma-po-svinete/>

<sup>3</sup> Гъстота, препоръчана от Европейският орган за безопасност на храните (EFSA) в Научно становище относно ASF при диви свине от 2018 г. African swine fever in wild boar ([doi: 10.2903/j.efsa.2018.5344](https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5344))

**Таблица 1:** Плътност на популацията на дивите свине в България за периода 2019 – 2025 г.

Година	Плътност на популацията на дивите свине (бр./хектар)
2019	0.99
2020	0.53
2021	0.39
2022	0.37
2023	0.37
2024	0.45
2025	0.50

Най-нисък процент на положителни за антитела чрез ELISA метод е установен в областите:

- Перник, Кюстендил, София град и София област – 0%,

до най-висок процент в областите:

- Добрич (18.7%, където има установени 2 положителни PCR проби),
- Стара Загора (12%),
- Ямбол (11.5%),
- Хасково (10.5%) и
- Смолян (10%, където има установени 9 положителни PCR проби).

В останалите области на България, процентът на положителните за антитела, установени чрез ELISA, е под 10%<sup>4</sup>.

От положителните случаи се открояват няколко области, в които през годините обичайно има по-висок брой положителни проби. Това са областите:

- Кърджали (7.5% положителни за антитела, изследвани чрез ELISA метод от общия брой изследвани по този метод) и
- Смолян (10%), последвани от
- Хасково (10.5%), Пазарджик (8.4%) и Пловдив (7%)<sup>4</sup> (графика 6).

Общият брой на популацията на дивите свине за 2025 г. (запаса) е 64 856. От тях изследвани за наличието на антитела срещу ASF са 21 644 броя, което е около 1/3 от популацията на дивата свиня за 2025 г. От тях положителни са 1 438, което е 6.64% положителни за антитела от общия брой изследвани. Интересна подробност е, че по-голям процент от положителните проби се наблюдава при мъжките индивиди.

<sup>4</sup> Процентът е изчислен въз основа на данни предоставени от НДНИВМИ „проф. д-р Г. Павлов“



Графика 6: Брой положителни случаи при диви свине по области в България за периода 2018 – 2025 г. (по данни от ADIS)

### III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Африканската чума по свинете продължава да циркулира сред дивите свине в множество региони в Европа. Откриването на ASF при диви свине в края на 2025 г. и началото на 2026 г. в Испания, и разпространението сред дивите свине и домашните свине в Естония през 2025 г. **подчертават продължаващата заплаха за свинете. Птищата на проникване, опосредствани от човека, продължават да представляват риск.** Увеличаването на случаите сред дивите свине в Западна Германия, в рамките на 70 km от френската граница, е обезпокоително.

Въпреки това, заболяването остава до голяма степен овладяно, тъй като най-близкият докладван случай до Франция се задържа стабилно на това разстояние от известно време. Въпреки че, по-рано е наблюдавано разпространението на вируса, опосредствано от човека на големи географски скокове, поради което не се изключва възможността постепенното разпространение на вируса на запад чрез придвижването на диви свине, ако те не бъдат ефективно контролирани. Разпространението на ASF остава относително бавно в Северна Италия с намален брой положителни случаи на диви свине през 2025 г., в сравнение с 2023 г. и 2024 г., въпреки че се наблюдава разпространение на болестта в нови региони, като Тоскана.

Считано от 18 декември 2025 г., Великобритания въведе забрана за внос на прясно месо, месни продукти, мляко, млечни продукти, коластра, продукти от коластра и някои съставни продукти и странични животински продукти от преживни животни и свине от граждани с цел лична употреба. Това е в отговор на многобройните огнища на болести в целия ЕС. Тези специални мерки ще се прилагат, докато не бъдат отменени или изменени, и ще заменят предишните декларации за предпазни мерки.

Прилагането на строга биосигурност, система за ранно докладване и реагиране, както и поддържане на високо ниво на осведоменост относно болестта сред всички участници във веригата са от изключително значение за ограничаване на разпространението на заболяването.

Борбата с АЧС сред популацията на дивите свине в ЕС е източник на разочарование, но и възможност да се научи повече за това сложно заболяване, неговата епидемиология и динамика в нова среда. За много органи по здравеопазване на животните, служби за управление на дивата природа и ловни сдружения контролът на АЧС сред свободно

отглежданите популации остава основно предизвикателство. Способността на вируса да се задържа в околната среда усложнява контрола и унищожаването му от горските екосистеми в засегнатите понастоящем европейски страни (Chenais et al., (2018 г.). В допълнение към дългосрочната устойчивост, осведомеността за болестта трябва да остане висока в цяла Европа поради често срещаните скокове на дълги разстояния с неочаквана поява на вируса в нови територии.

В България за пръв път през 2025 г. се наблюдава отсъствие на потвърдени огнища при домашни свине. Въпреки това, рискът от проникване на вируса на ASF сред домашните свине се определя като **НИСКО** ниво (рядко, но може да възникне) към **СРЕДНО** ниво (възниква регулярно), като по-рискови са районите около които има констатирани огнища на АЧС при домашни и диви свине от румънска страна – Силистра, Добрич, и по течението на р. Дунав – Свищов и Никопол, както и областите с най-много положителни случаи при диви свине – Кърджали, Смолян, Хасково, Пазарджик, Пловдив. Въз основа на анализа могат да се направят следните заключения:

- продължават да се регистрират нови случаи в Източна и Централна Европа. Огнищата са локализирани в горски масиви, граничещи с масиви от есенници и площи, подготвени за сеитба на царевица.
- Риск за агросектора: Висок риск от механичен пренос на вируса чрез земеделска техника и персонал при навлизане в инфектирани зони за пролетна обработка;
- налице е трансграничен натиск от съседни държави, особено Румъния; Тук са концентрирани 65% от новите случаи на ASF;
  - популацията на дивите свине в България нараства, реципрочно с нея се увеличава и броят на положителните случаи на ASF;
  - констатираните положителни случаи при диви свине чрез метода ELISA в България потвърждават наличието на антитела в индивидите и са под 7% (6.64%) от общия брой на тестваните животни, които от своя страна са около 1/3 от запаса на дивата свиня за 2025 г.;
  - счита се, че човешката дейност и взаимодействието с дивата природа в крайградска среда е критичен елемент за проникването на вируса, особено в местата с висока плътност на диви свине.
  - Ниският брой PCR позитивни проби не показва широко активно циркулиране на вируса в популацията, но не изключва наличие на инфекция и персистиране на вируса в отделни популационни групи.

#### ТЕНДЕНЦИИ И ПРОГНОЗИ (Април - Май 2026)

С настъпването на активната вегетация на растенията и предстоящото раждане на женските диви свине, рискът от контакт между дивата природа и човешкия фактор/земеделските работници ще се увеличи.

#### • ОЦЕНКА НА РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ ЗА ЖИВОТНОВЪДНИТЕ ОБЕКТИ

Рисков фактор	Ниво	Епидемиологично въздействие
Директен контакт	Критичен	Пробив в биосигурността чрез гризачи или контакт с дива фауна (ASF).

Индириктен пренос	Висок	Контаминиран фураж, вода или транспортни средства (вектор за ASF) – механичен пренос на вируса чрез земеделска техника и персонал при навлизане в инфектирани зони за пролетна обработка
-------------------	-------	--

В някои държави, съществуват одобрени ваксини срещу ASF, или се провеждат полеви изпитвания на използването на модифицирани живи ваксини-кандидати срещу генотип II на ASF. **Въпреки това към 30 ноември 2025 г. нито една държава или територия в Европа не е докладвала официално на WOAH за прилагането на ваксинация срещу вируса на ASF.** Всяка стратегия за ваксинация срещу ASF трябва да се прилага като част от добре разработена цялостна стратегия за ваксинация, която отчита фактори, включително местната епидемиология на ASF, циркулиращи щамове, очаквани цели и адекватност и устойчивост на съответните технически, финансови и човешки ресурси. Програмата за ваксинация трябва да включва и наблюдение и мониторинг след ваксинация, както и стратегия за излизане от ваксинацията (WOAH, Кодекс за сухоземни животни, [глава 4.18](#)). През май 2025 г. първите стандарти за производство на безопасни и ефективни ваксини срещу ASF бяха приети от WOAH, което означава, че оттук нататък производителите на ваксини трябва да вземат предвид тези стандарти, когато разработват и оценяват кандидати за ваксини.

**Последователното и трайно спазване на мерките за биосигурност представлява най-важният фактор за предотвратяване на въвеждането на вируси.**

#### IV. Препоръки

- повишаване на биосигурността в свинефермите на местата с регистриран повишен брой положителни проби при диви свине;
- поддържане на необходимите нива на биосигурност във всички свинеферми на цялата територия на страната;
- преразглеждане на броя на дивите свине, определен за ползване за следващия ловен сезон и в случай на необходимост да се редуцира популацията;
- предприемането на мерките по отношение на положителните резултати, установени чрез ELISA метод за доказване на антитела, следва да бъде преразгледано, като се отчита, че серопозитивността отразява предходен контакт с вируса, но не представлява доказателство за активно вирусноносителство. В този контекст е необходимо ясно разграничаване между серологично установена експозиция и наличие на активна инфекция, потвърдена чрез вирусологични методи (PCR), като серологично положителните резултати не следва да се приемат като самостоятелно основание за дефиниране на огнище при липса на вирусологично потвърждение;
- препоръчва се всички пътници да не носят, купуват, поръчват по интернет или да изпращат продукти от свинско месо – например прясно или замразено месо, сушени меса, колбаси, салами или пастет – от засегнатите части от Европа и други засегнати страни. Особено внимание трябва да се обърне на свински продукти от Испания, където е идентифицирана нова подгрупа на генотип II на ASF;
- граничният ветеринарномедицински контрол на багажа на пътниците следва да остане стриктен и да се изземват подобни продукти (с повишен приоритет към пътниците от Румъния и Испания);
- да се спазва забраната за хранене на свине с кухненски отпадъци, хранителни отпадъци от кетъринг или продукти от свинско месо;

- навременно сигнализиране от страна на обществото за открити болни и/или мъртви диви свине.
- всички ведомства с отговорности по Плана за контрол и предотвратяване разпространението на заболяването африканска чума по свинете в Република България за периода 2024 – 2026 г., следва да поддържат бдителност и да поддържат стриктното изпълнение на мерките по Плана.

*Центърът за оценка на риска по хранителната верига изказва благодарности за предоставените данни от Изпълнителна агенция по горите и Национален диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт "проф. д-р Г. Павлов".*

### **Използвана литература:**

1. Gallardo C., Nurmoja I., Soler A., Delicado V., Simón A., Martin E., Perez C., Nieto R., Arias M. Evolution in Europe of African swine fever genotype II viruses from highly to moderately virulent. *Vet Microbiol.* 2018 Jun;219:70-79. doi: 10.1016/j.vetmic.2018.04.001;
2. Gallardo C, Soler A, Rodze I, Nieto R, Cano-Gómez C, Fernandez-Pinero J, Arias M. Attenuated and non-haemadsorbing (non-HAD) genotype II African swine fever virus (ASFV) isolated in Europe, Latvia 2017. *Transbound Emerg Dis.* 2019 May;66(3):1399-1404. doi: 10.1111/tbed.13132;
3. Gallardo C, Soler A, Nurmoja I, Cano-Gómez C, Cvetkova S, Frant M, Woźniakowski G, Simón A, Pérez C, Nieto R, Arias M. Dynamics of African swine fever virus (ASFV) infection in domestic pigs infected with virulent, moderate virulent and attenuated genotype II ASFV European isolates. *Transbound Emerg Dis.* 2021 Sep;68(5):2826-2841. doi: 10.1111/tbed.14222;
4. Gallardo C, Casado N, Soler A, Djadjovski I, Krivko L, Madueño E, Nieto R, Perez C, Simon A, Ivanova E, Donescu D, Milicevik V, Chondrokouki E, Nurmoja I, Frant M, Feliziani F, Václavek P, Pileviciene S, Marisa A. A multi gene-approach genotyping method identifies 24 genetic clusters within the genotype II-European African swine fever viruses circulating from 2007 to 2022. *Front Vet Sci.* 2023 Jan 25;10:1112850. doi: 10.3389/fvets.2023.1112850. PMID: 36761884; PMCID: PMC9905734;
5. Gallardo C, C.N., Nieto R, Soler A, Simón A, Pérez C, Gómez C, Arias M. African swine fever: leveraging molecular and biological virus knowledge to enhance diagnostics and control. In: *Abstracts of the Global African Swine Fever Research Alliance (GARA) Scientific Meeting.* 2025. Rome, Italy;
6. Giammarioli M, Torresi C, Biccheri R, Cammà C, Marcacci M, Dondo A, Razzuoli E, Fusco G, Casalnuovo F, Scicluna MT, Dei Giudici S, Martin AMM, Rossi E, Casciari C, Pela M, Iscaro C, Gallardo C, Marocco G, Orrico M, Feliziani F. Genetic Characterization of African Swine Fever Italian Clusters in the 2022-2023 Epidemic Wave by a Multi-Gene Approach. *Viruses.* 2024 Jul 24;16(8):1185. doi: 10.3390/v16081185. PMID: 39205159; PMCID: PMC11360507;
7. Nurmoja I, Petrov A, Breidenstein C, Zani L, Forth JH, Beer M, Kristian M, Viltrop A, Blome S. Biological characterization of African swine fever virus genotype II strains from north-eastern Estonia in European wild boar. *Transbound Emerg Dis.* 2017 Dec;64(6):2034-2041. doi: 10.1111/tbed.12614;
8. [Аграрен доклад 2010 г.](#)
9. [Аграрен доклад 2019 г.](#)
10. [Аграрен доклад 2023 г.](#)
11. [Аграрен доклад 2024 г.](#)
12. [Аграрен доклад 2025 г.](#)

13. Disease report Updated Outbreak Assessment #38 African swine fever in Europe; 05 January 2026; Department for Environment, Food and Rural Affairs; UK

[https://assets.publishing.service.gov.uk/media/69613295a02fd76bbbc117e4/5\\_January\\_2026\\_-\\_African\\_swine\\_fever\\_in\\_Europe.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/69613295a02fd76bbbc117e4/5_January_2026_-_African_swine_fever_in_Europe.pdf)

14. Presentations from the PAFF Animal Health and Welfare committee meetings. Presentations 19-20 February; [https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/committees/paff-committees/animal-health-and-welfare/presentations\\_en](https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/committees/paff-committees/animal-health-and-welfare/presentations_en)



*Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, африканка чума по свинете, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:*

<https://corhv.government.bg/>

<https://corhv.government.bg/?cat=27>

<https://corhv.government.bg/?cat=71>

[Междинна бърза оценка на риска от разпространение на АЧС в България за второто полугодие на 2023 г.](#)

[Междинна бърза оценка на риска от разпространение на АЧС в България за първото полугодие на 2024 г.](#)

[Междинна бърза оценка на риска от разпространение на Африканска чума по свинете в България за първото полугодие на 2025 г.](#)

#### **ИЗГОТВИЛ:**

Зооинж. д-р Надежда Луканова, онс,

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

26.03.2026 г.